

ЛЕКЦІЯ 2.

ЧАСТИНА 1

Європейські стандарти та інструменти їх запровадження

Вступ

Угоду про асоціацію сприймають як інструмент, що дасть можливість Україні запровадити сучасні стандарти та практики організації життя, притаманні країнам Європейського Союзу. І це справді так. У цьому блоці ми розглянемо:

які механізми та процедури закладені в Угоді, щоб досягти цієї мети,
яким чином Сторони Угоди забезпечують виконання взятих зобов'язань, щоб життя людей в Україні відповідало цим стандартам,

чи справді Угода про асоціацію – саме той «план реформ», повне виконання якого дозволить Україні наблизитися до європейських стандартів.

Європейські стандарти в політичній, правовій та безпековій сферах

Більше 90% тексту Угоди про асоціацію стосується питань економічної співпраці України та ЄС. Тому Угода сфокусована на тому, щоб Україна запровадила європейські стандарти і практики насамперед у сфері економіки.

Проте в Угоді також закріплені зобов'язання України запровадити і неухильно дотримуватися європейських стандартів і в політико-правовій сфері, оскільки вона спрямована на досягнення політичної асоціації та економічної інтеграції України з Європейським Союзом. Через такий дисбаланс у кількісному співвідношенні тексту Угоди, важливість зобов'язань України в політико-правовій сфері нерідко ігнорують. Це призводить до хибного розуміння, яким чином повинна працювати Угода про асоціацію, зокрема в економічній сфері.

Варто звернути увагу на те, що преамбулу до Угоди про асоціацію розпочинають запевнення України і ЄС, що їхні відносини повинні ґрунтуватися на спільних цінностях, і що «Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з державами-членами Європейського Союзу і налаштована підтримувати ці цінності».

Список спільних цінностей визначено в самій Угоді. Це повага до:

демократичних принципів

верховенства права

доброго врядування (good governance)

прав людини і основоположних свобод, включно з правами осіб, які належать до національних меншин

різноманітності
людської гідності

У пункті 2 статті 1 Угоди перша ціль асоціації між Україною та ЄС містить згадку про спільні цінності, а перші три розділи Угоди присвячені питанням спільних принципів, співпраці Сторін у політичній і безпековій сферах, і співпраці у правовій сфері.

Далі, якщо відкрити огляд стану виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2017 або за 2018 роки, який щорічно оприлюднює Європейський Союз, ми побачимо, що він завжди розпочинається з оцінки стану впровадження Україною європейських стандартів, тобто стану дотримання Україною спільних цінностей і виконання зобов'язань у політичній, безпековій і правовій сферах. І лише потім звіт ЄС дає оцінку, як Україна виконує зобов'язання в економічній сфері.

Віддання першості спільним цінностям, визначення їх фундаментом для всіх інших суспільних норм – це принцип, на якому побудовано сам Європейський Союз. І Угода про асоціацію з Україною також повністю підпорядкована цьому принципу.

Інструменти запровадження європейських стандартів у політико-правовій сфері

На відміну від розділів Угоди, присвячених економічним питанням, використаний в Угоді інструментарій запровадження європейських стандартів у політичній, безпековій та правовій сферах характеризується такими рисами:

відсутні конкретні законодавчі акти Європейського Союзу, у відповідність з якими повинне бути приведене українське законодавство,

немає чітких строків, протягом яких ці зобов'язання треба виконати,

відсутні детальні юридичні процедури, що дозволять вирішити потенційні суперечки через невиконання Україною зобов'язань у цих сферах.

Ключові стандарти, як для України, так і для держав ЄС, встановлені в Європейській конвенції про захист прав людини та інших багатосторонніх міжнародних договорах. Їхнє дотримання забезпечують Європейський суд з прав людини та інші міжнародні контролюючі органи, приписи яких обов'язкові і для України, і держав ЄС.

Перші три розділи Угоди про асоціацію містять численні посилання на багатосторонні міжнародні договори та міжнародні організації (зокрема, Раду Європи, ОБСЄ, Організацію Об'єднаних Націй), у яких беруть участь Україна і держави-члени ЄС. І без належного

виконання цих договорів неможливо говорити про ефективне виконання Угоди про асоціацію у політико-правовій сфері.

Окремі багатосторонні міжнародні договори та домовленості, зазначені в розділах I – III Угоди про асоціацію:

Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950)

Гельсінський заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі (1975)

Паризька хартія для нової Європи (1990)

Загальна декларація прав людини ООН (1948)

Римський статут Міжнародного кримінального суду (1998)

Конвенції ООН про статус біженців (1951)

Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000)

Конвенція ООН проти корупції (2003)

ЄС готовий підтримувати зусилля України здійснити реформи, покликані втілити в життя європейські цінності. У цьому відношенні Угода про асоціацію слугує юридичною підставою для:

надання Союзом експертної, фінансової та іншої підтримки Україні, якої вона потребує для реалізації таких реформ.

ведення відвертого діалогу, який спонукає українську владу ухвалювати складні закони для здійснення реформ. (Наприклад, закони, спрямовані на посилення боротьби з корупцією, або закони, що гарантують права меншин, які традиційно зазнають дискримінації в нашому суспільстві).

На відміну від політико-правової сфери, в економічній частині Угоди про асоціацію питання про запровадження Україною європейських стандартів врегульовано набагато детальніше.